

## **Overweging 28 april 2013**

### **Gebod voor het leven**

Lezingen: Deuteronomium 6, 1-9; Openbaring 19, 1-9; Johannes 13, 31-35

Een van de belangrijkste dingen die het jonge Godsvolk heeft moeten leren in de omgang met God is de aard van de relatie tussen de God van Israël en zijn volk. De bedoeling van de geboden kan immers alleen maar begrepen worden in de context, uit de aard van die relatie.

Laten we maar eens bij onszelf te rade gaan om te kijken hoe dat bij ons werkt. Geboden worden al snel als inmenging van buiten begrepen. We willen van alles, maar we willen niet moeten. In het algemeen immers zien we geboden als strijdig met onze vrijheid. Geboden perken naar onze beleving onze vrije keuze in. Zij worden ons opgedrongen. We beschouwen ze als dwang.

Als we zo naar de geboden kijken die God aan zijn volk geeft, slaan we de plank volledig mis.

De geboden worden gegeven op de tocht door de woestijn van het land van slavernij naar het land van overvloed en vrijheid. Eerst geen leven, maar door het bevrijdend handelen van God een leven in het vooruitzicht gesteld. Het zou vreemd zijn wanneer deze bevrijdende God het volk opnieuw zou willen knechten door allerlei beperkingen op te leggen.

Niettemin is een zekere beperking de garantie voor de vrijheid van allen. Een ongebreidelde vrijheid maakt allen onvrij. Geen samenleving kan blijven bestaan wanneer we niet een zekere beperking in acht nemen om onze vrijheid te behoeden. Zonder regels is het geen leven.

Op die manier mogen we de geboden verstaan. Zij staan gericht op leven en toekomst, op een goede samenleving.

De tekst van Deuteronomium maakt dat ook duidelijk. De nadruk die gelegd wordt op het inprenten en navolgen van de geboden die de Heer God geeft, gaat vergezeld van de reden waarom. Er staat: "Opdat jullie lang mogen leven, opdat het jullie goed gaat, opdat je talrijk wordt, opdat je leeft in een land dat overvloed kent".

Nergens staat hier dat de geboden gegeven worden om God te dienen en Hem onderhorig te zijn. Het gaat alleen maar om het welzijn en de toekomst van het volk van God.

En om dat te kunnen realiseren moeten we ervan doordrongen zijn dat de relatie tussen God en diens volk uniek is. Het is geen meervoudige relatie met vele goden. Niet voor elke moeilijkheid en elke kwaal een aparte god, maar één god. Dit levensverbond is één op één. Een God, één volk, die hun onderlinge verbond in eenheid beleven. Zonder ten opzichte van elkaar iets achter te houden, in reserve te houden, zuinigjes te doen. Zij leveren zich als het ware aan elkaar uit met heel hun hebben en houden. Met heel het hart, heel je ziel en heel je vermogen. Met wat je bent en wat je hebt en wat je kunt.

De fundamentele eenheid van God als basis voor de eenheid van het verbond en het radicale gebod om Hem onverdeeld lief hebben vormen de essentiële voorwaarde om als mens van God te leven en goed met de medemens te kunnen leven. Daarom wordt het hier zo sterk aangezet. We mogen het nooit en nergens vergeten, want dan verliezen we uit het oog en uit het hart waar het om gaat. Waarom en waartoe we van slavernij bevrijd zijn. We vergeten zo gemakkelijk wat het betekent om overheerst te worden en hoe kostbaar de vrijheid is. We denken dat vrijheid hetzelfde is als niets moeten. Terwijl de kostbaarheid van de vrijheid moet worden beschermd door terughoudendheid en

regels die we samen hanteren. Dat mogen we niet vergeten. Daarom wordt gezegd: "Herinnering is leven, vergeten is ballingschap en dood". Daarom staat er zo nadrukkelijk: "prent het in, prent het je kinderen in en praat er met ze over, praat er over wanneer je staat of gaat, bindt ze aan je lijf, bindt ze aan je huis, zodat je het niet vergeet." Allemaal beelden en aanwijzingen om de levensgeboden te blijven herinneren, maar ook om ze in praktijk te brengen. Want als de geboden niet worden gedaan, niet worden nagekomen, zal men elkaar al snel naar het leven staan en zal men niet lang leven in het land van belofte.

Dit lijkt dan toch een soort dwangmiddel, een stok achter de deur. Maar ik ben ervan overtuigd dat dat niet zo is. Ik zei al dat het van belang is om te kijken naar de aard van de relatie om het gebod goed te begrijpen. De bevrijdende en scheppende relatie van God jegens de mens en jegens zijn volk stoelt op zijn liefde voor hen. Het gaat nergens om macht en machtsuitoefening. En ten fundamente ook nergens om bepaling en straf. Om sancties. Het gaat in beginsel en uiteindelijk om liefde. Waar liefde regeert daar is God aanwezig. En waar gehaat wordt, gaat het mis.

De oproep om God lief te hebben, en daardoor en daarin ook de mensen van God, stoelt op de liefde van God die God als eerste betoont. Het is geen eenzijdig gebod door God aan ons opgelegd. Geen gebod waaraan hij zelf geen deel heeft. Het gebod om lief te hebben is een oproep tot wederkerigheid. Alleen in wederkerigheid kan liefde bloeien, anders bloedt het dood.

Jezus, het verbond in mensengestalte, maakt het gebod van de liefde tot de kern van zijn verkondiging. Hij leeft het voor zonder aanzien des persoons. Hij sluit niemand uit van de liefde Gods, die Hij representeert en vertegenwoordigt. Door zijn liefdeblijken, zijn welgemeende bekommernis om mensen, met name de lijdende en uitgestotene, komen mensen tot nieuw leven en vinden zij weer hun plek in de samenleving. Was dat het ook niet waarom het allemaal begonnen was? Het bevorderen van leven en goed en gelukkig samenleven? Is dat het niet waaraan men mensen van God herkent?

Als levenstestament (een nieuw testament een nieuw verbond?) geeft Jezus het aan zijn leerlingen mee op de laatste avond van zijn leven. "hebt elkaar lief zoals ik jullie heb liefgehad" en "hieraan zal ieder weten dat jullie mijn leerlingen zijn, wanneer jullie elkaar liefhebben."

Ook hier weer de gebodstoon. Elkaar liefhebben als opdracht. Misschien klinkt het ons nog steeds wat vreemd in de oren. Je kunt mensen toch niet dwingen tot liefhebben. Liefhebben wordt immers juist gekenmerkt door de vrijwillige zelfgave aan de ander. Het gebod betreft dan ook iets anders. Als mens zijn we immers tot liefde geschapen. De liefde waardoor we geschapen zijn bestemt ons fundamenteel tot liefde. Liefhebben behoort tot de aard en het wezen van ons mens-zijn en van de menselijke relatie. Het gebod betreft dus niet iets wat we moeten doen, als een bepaalde gedragskeuze. Maar het roept ons op te doen wat we ten diepste zijn, namelijk uit liefde tot liefde geschapen mensen. De liefde is niet iets vreemds aan ons dat ons wordt opgelegd, maar is in ons wezen vervat en worden verondersteld ernaar te leven.

Zoals in Deuteronomium staat ook hier, zo mogen we dat toch verstaan, dit gebod in het kader van de belofte: "opdat jullie lang, goed en gelukkig leven in het land dat overvloedig van melk en honing".

In Openbaring wordt op een visionaire manier iets over de vervulling ervan gezegd. Het

heil, de heerlijkheid en de macht die aan God behoren. Hij die het koningschap heeft aanvaard. Het gaat over de bruiloft van het lam, de verbintenis namelijk van Christus met zijn volk, dat bekleed is met gerechtigheid. Nu reeds mogen we dat smaken wanneer we zalig geprezen worden, uitgenodigd als we zijn tot het bruiloftsmaal van het lam, gerepresenteerd in de eucharistie waarin we vieren wat zijn zal en nu reeds is.

Het liefdegebod staat dus in het teken van de heerschappij van God. Hiermee wordt in de christelijke interpretatie eigenlijk niets anders bedoeld dan het rijk van God. Daarmee is niet bedoeld dat Hij over alles en allen regeert als een machthebber. Het slaat op Gods alles doordringende zijn in onze werkelijkheid. Zoals we kunnen zeggen dat er koude heerst, heerst dan God. Zijn koningschap betekent dat God het geheel van onze werkelijkheid doordringt, alles wat we zijn, hebben en kunnen; heel ons hart, heel ons leven, heel ons vermogen. Het wil zeggen dat heel ons samenleven dan door Gods aanwezigheid en zijn Geest getekend wordt en wij derhalve met elkaar leven in daadwerkelijke verbondenheid.

En dat alles door dat ene simpele gebod: hebt elkander lief, waarbij "elkander" zowel God als de naaste omvat. Een heel rijk door één gebod. Dat is iets om te onthouden. Bindt het in je oren en bindt het in je hart. Praat erover om niet te vergeten. Amen.